ગ્રંથમાલિકા ‘આચારધર્મ’ : અલંકાર - ખંડ ૨

સ્ત્રી-પુરુષોના અલંકાર

(Ornaments for men-women- Gujarati)

ગ્રંથનું મનોગત

‘ફૅશન’ના નામ હેઠળ આજકાલ સ્ત્રીઓ બંગડી પહેરતી નથી અને ચાંલ્લાને સ્થાને ટીકલી લગાડે છે ! મોટાભાગના લોકો જે અલંકાર પરિધાન કરે છે, તે અધ્યાત્મશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ યોગ્ય હોતા નથી. એવા તામસિક અલંકાર પરિધાન કરનારાઓને તે અલંકારોનો આધ્યાત્મિક સ્તર પર, અર્થાત્ દૈવી ચૈતન્ય ગ્રહણ કરવાની દૃષ્ટિએ લાભ થતો નથી. ‘અલંકાર એટલે દૈવી ચૈતન્ય ગ્રહણ થવા માટે સહાયતા કરનારી વસ્તુઓ’, આ અધ્યાત્મશાસ્ત્રીય દૃષ્ટિકોણ અંકિત કરવા માટે, તેમજ સમાજને સાત્ત્વિક અલંકારો વિશે માહિતી પ્રદાન કરવા માટે આ ગ્રંથનું પ્રયોજન કર્યું છે.

અલંકાર પરિધાન કરવાથી સૂક્ષ્મમાંથી નક્કી શું પ્રક્રિયા થવા પામે છે, આ બાબત સર્વસામાન્ય વ્યક્તિને સમજાતી નથી. તે સમજવાની ક્ષમતા ધરાવતા સનાતનના સાધકોએ કરેલા ‘સૂક્ષ્મ-પરીક્ષણો’ અને દોરેલાં ‘સૂક્ષ્મ-જ્ઞાનવિષયક ચિત્રો’, આ બાબતો સદર ગ્રંથની અનેરી વિશિષ્ટતાઓ છે. સોનાનો અછોડો, સોનાની વીંટી, સાત્ત્વિક અને આસુરી અલંકાર ઇત્યાદિના સંદર્ભમાં સાધકોએ કરેલા ‘સૂક્ષ્મમાંના પ્રયોગ’ અલંકારો ભણીનો આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિકોણ કેવો હોવો જોઈએ, એ શીખવે છે.

આ ગ્રંથ વાંચીને અલંકાર ભણી જોવાનો આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિકોણ સહુકોઈમાં નિર્માણ થાય અને અલંકારરૂપી અમૂલ્ય વારસો પ્રદાન કરનારી હિંદુ ધર્મની મહાનતા ધ્યાનમાં આવે, એ જ શ્રી ગુરુચરણોમાં પ્રાર્થના ! - **સંકલક**

અનુક્રમણિકા

(કેટલાક વિશિષ્ટતાપૂર્ણ સૂત્રો [મુદ્દાઓ] '*' ચિહ્નથી દર્શાવ્યાં છે.)

૧. **કોણે કયા અલંકાર પરિધાન કરવા ?** ૧૫

૨. **વ્યક્તિમત્ત્વ અનુસાર અલંકારોની પસંદગી** ૧૬

૩. **સ્ત્રીઓના અલંકાર** : સ્ત્રીઓએ અલંકાર પરિધાન કરવાનું મહત્ત્વ ૧૬

૪. **પુરુષોના અલંકાર** : પુરુષ એ વૈરાગ્યરૂપી શિવતત્ત્વનું દર્શક હોવાથી અને અલંકારો

આકર્ષણના પ્રતીક હોવાને કારણે પુરુષ સર્વસામાન્ય રીતે અલંકાર પહેરતો ન હોવો ૧૯

૫. સ્ત્રી અને પુરુષના અલંકાર ૨૨

* સાંકળી : અસાત્ત્વિક અને સાત્ત્વિક નકશી રહેલી સોનાની સાંકળી પહેરીને કરેલા સૂક્ષ્મમાંના પ્રયોગ ૨૨
* વીંટી : વિવિધ ચિહ્નો વડે અંકિત કરેલી વીંટીઓમાંથી મળનારા ચૈતન્યનું પ્રમાણ ૨૫
* પુરુષોએ જમણા હાથની, જ્યારે સ્ત્રીઓએ ડાબા હાથની અનામિકામાં વીંટી પહેરવી યોગ્ય ૨૮
* કાંડા પર 'ફ્રેંડશીપ બેંડ' (રંગીન કપડાંનો પટ્ટો) બાંધવા કરતા સ્ત્રીઓએ બંગડી અને પુરુષોએ સોના, ચાંદી અથવા તાંબાનું કડું પહેરવું ૩૪

૬. નાના બાળકોના અલંકાર : કુંડલ અને કડાં ૩૯

૭. અલંકારોના ધાતુ અને તેમાં જડાવેલા રત્નો ૪૦

૮. અલંકારોની આવશ્યકતા અને અનાવશ્યકતા ૪૦

* 'સાધના' એ જ માનવીનો સાચો અલંકાર ! ૪૧
* સાધના કરતી સમયે સૂક્ષ્મમાંથી આનંદ મળતો હોવાથી સ્થૂળમાંથી અલંકાર પહેરવાની ઇચ્છા ન રહેવી ૪૧
* ભાવ હોય તો અલંકારોની આવશ્યકતા ન હોવી ૪૨
* ઉન્નતોએ અલંકાર ધારણ કરવાની અનાવશ્યકતા ૪૩

૯. સાત્ત્વિક અને અસાત્ત્વિક અલંકાર ૪૩

* સાત્ત્વિક અને અસાત્ત્વિક અલંકારોનું શરીર અને મન પર થતુ પરિણામ ૪૩
* સાત્ત્વિક અને અસાત્ત્વિક અલંકારોના સંદર્ભમાં સૂક્ષ્મના પ્રયોગ ૪૪
* અલંકારમાં રહેલી સાત્ત્વિકતા ટકાવી રાખવા માટે સાધના આવશ્યક ૪૭

૧૦. વિવિધ પ્રકારના માંત્રિકોએ અલંકાર પર કરેલા આક્રમણોનાં લક્ષણો ૪૭

૧૧. અલંકારોની શુદ્ધિ ૪૯

૧૧ અ.સ્થૂળમાંની શુદ્ધિ – અલંકાર અરીઠાના પાણીમાં બોળી રાખવા ૪૯

૧૧ આ. સૂક્ષ્મમાંની શુદ્ધિ ૪૯

૧૧ ઇ. અગ્નિશુદ્ધિ ૫૯

૧૨. અલંકારની મર્યાદા ૫૯

* માંત્રિકોએ સિદ્ધિના બળ પર અલંકારો પર કાળી શક્તિનું આવરણ લાવીને તેમની કાર્ય કરવાની ક્ષમતા ઓછી કરવી ૫૯